

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku P.

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.

- poprzednio w D.

przy uczestnictwie Gminy O.

o stwierdzenie zasiedzenia,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 stycznia 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w O.

z dnia 20 lutego 2019 r., sygn. akt IX Ca (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 2.700
(dwa tysiące siedemset) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a obowiązkiem skarżącego jest

sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wnioskodawca wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, które przedstawił w formie pytań: „Czy w sytuacji, w której przedsiębiorstwo państwowe na podstawie przepisu art. 128 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dn. 01.02.1989 r., było faktycznym posiadaczem samoistnym nieruchomości, to czy okres takiego posiadania samoistnego można zaliczyć na poczet zasiedzenia, gdy okres zasiedzenia upłynął już nie przeciwko pierwotnemu właścicielowi spornych nieruchomości - Skarbowi Państwa ale przeciwko kolejnemu właścicielowi - tj. gminie? Czy w sytuacji, gdy nie doszło do obalenia domniemań prawnych przez stronę przeciwną Sąd orzekający mógł w ogóle przeprowadzić dalszy ciąg swojego rozumowania oparty na przyjętym *a priori* założeniu, że takie domniemanie (domniemania) zostały obalone przez same okoliczności wskazane we wniosku lub bezsporne pomiędzy stronami? Czy domniemanie samoistności posiadania nieruchomości można uznać za obalone tylko z tego powodu, że posiadacz nieruchomości, będącej przedmiotem zasiedzenia jest jednocześnie użytkownikiem wieczystym innej działki gruntu funkcjonalnie połączonej ze sporną nieruchomością? Czy w sytuacji, w której prawo własności nieruchomości zamierza zasiedzieć posiadacz nieruchomości sąsiedniej, obligatoryjne jest wykazanie przez wnioskodawcę różnic w sprawowaniu władztwa na jednej i drugiej nieruchomości, czy też samoistny charakter posiadania nieruchomości będącej przedmiotem zasiedzenia jest objęty domniemaniem, które powinien obalić właściciel tej nieruchomości - uczestnik postępowania?”

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i potrzebę wykładni przepisów prawa jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania na problem o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygnięty w dotychczasowym orzecznictwie i wymagający pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie

sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Problem sformułowany przez pozwanego nie ma cech określonych wyżej, gdyż odpowiedzi na niektóre postawione przez niego pytania dostarcza bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, a odpowiedź na pozostałe jest konsekwencją subsumpcji ustalonego stanu faktycznego pod mające w sprawie zastosowanie przepisy prawa materialnego.

W wyroku z 15 stycznia 2009 r., I CSK 333/07 (OSNC-ZD 2009 D, poz. 97) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zasada jednolitego funduszu własności państwowej oznaczała, że przedsiębiorstwo państwowe jako państwowa osoba prawna nie mogło do 1 lutego 1989 r. przeciwstawić Skarbowi Państwa jakichkolwiek własnych uprawnień, a pozycję taką jak właściciel zajmowało tylko w stosunkach zewnętrznych z osobami trzecimi. W konsekwencji wszelkie roszczenia, jakie powstawały ze względu na składniki mienia państwowego pozostające w zarządzie państwowej osoby prawnej, realizowała ona w imieniu własnym (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 16 października 1961 r., I CO 20/61, OSN 1962, nr 11, poz. 41; postanowienie Sądu Najwyższego z 14 czerwca 1963 r., I CR 336/63, OSNCP 1964, nr 11, poz. 223; uchwała Sądu Najwyższego z 27 czerwca 1984 r., III CZP 28/84, OSNCP 1985, Nr 1, poz. 11), ale w relacjach wewnętrznych między Skarbem Państwa a państwową osobą prawną, posiadaczem samoistnym nieruchomości państwowej było zawsze państwo. Ze względu na zasadę jednolitego funduszu własności państwowej przedsiębiorstwo państwowe nie mogło do 1 lutego 1989 r. wykonywać posiadania nieruchomości skierowanego przeciwko Skarbowi Państwa. Ten okres władania nieruchomością nie może być też zaliczony przedsiębiorstwu na poczet okresu władania nieruchomością skierowanego

przeciwko Skarbowi Państwa, gdy wchodzi ono w spór co do uprawnień do nieruchomości jego własnych oraz jednostki samorządu terytorialnego będącej w zakresie praw rzeczowych następcą Skarbu Państwa.

W uchwale składu siedmiu sędziów – zasadzie prawnej – z 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91 (OSNC 1991, nr 10-12, poz. 118) Sąd Najwyższy przyjął, że z chwilą wejścia w życie ustawy z 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym – z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych – uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie tej ustawy. Przekształcenie zarządu w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach w prawo własności, nastąpiło na podstawie ustawy z 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, a co do innych składników majątkowych (w prawo własności) nastąpiło na podstawie ustaw określających ustroj majatkowy państwowych osób prawnych. W motywach tej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił, że państwowe osoby prawne dopiero z dniem 5 grudnia 1990 r., na mocy art. 2 ust. 2 ustawy z 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, uzyskały tytuł prawny do – będących wcześniej w ich użytkowaniu – budynków i innych urządzeń, znajdujących się na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa lub gmin; nabycie nastąpiło odpłatnie, jeśli obiekty te nie były wybudowane ze środków własnych nabywających je państwowych osób prawnych. Przed 5 grudnia 1990 r. korzystanie z nieruchomości Skarbu Państwa przez przedsiębiorstwo państwowe nie mogło być zatem wyrazem posiadania samoistnego, którego wykonywanie byłoby skierowane przeciwko Skarbowi Państwa.

O różnicach w sposobie władania nieruchomością, gdy przedmiotem zasiedzenia jest prawo jej własności i prawo użytkowania wieczystego, Sąd Najwyższy wypowiedział się szeroko w uchwale składu siedmiu sędziów z 9 grudnia 2016 r., III CZP 57/16 (OSNC 2017, nr 5, poz. 51). Sądy *meriti* orzekające w niniejszej sprawie odwołały się do tych samych kryteriów przy ocenie, czy wnioskodawca był posiadaczem nieruchomości, których dotyczy wnioski

i w zakresie jakiego prawa, a mianowicie własności, czy użytkowania wieczystego. W niniejszej sprawie Sądy *meriti* na podstawie ustaleń faktycznych odnoszących się do czasu, od którego wnioskodawca wykonywał posiadanie nieruchomości wskazanych we wniosku, ale też stosownie do charakteru tego posiadania, uznał, że wnioskodawca nie mógł nabyć ich własności przez zasiedzenie. To wnioskowanie nie budzi wątpliwości prawnych.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 108 § 1, art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 1 i § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.), orzeczono jak w postanowieniu.